



Lausunto luonnonsuojelulain (1096/1996) 65 §:n mukaisesta arvioinnista

Natura-arviointi, Metsähallitus, Isokarin länsipuolen kalankasvattamo

Hanke on Kustavin kunnan Isokarin länsipuolelle, ulkomerialueelle sijoittuva kalankasvatustilasto (Kustavin kalankasvatustilasto). Hankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettely (YVA-menettely) ja Varsinais-Suomen ELY-keskus (jatkossa ELY-keskus) on hankkeen yhteysviranomaisena lausunnossaan 14.7.2022 edellyttänyt arviointiohjelmaan liittyen, että hankkeen vaikutukset Uudenkaupungin saariston (FI0200072), Seksmiilarin saariston (FI0200152) ja Södra Sandbäckin (FI400030) Natura 2000-verkoston alueisiin arvioidaan. Kyseinen Natura-arviointi (Ramboll Finland Oy, 2023) on laadittu YVA-selostuksen liitteenä. ELY-keskuksen lausunto Natura-arvioinnista liitetään osaksi ELY-keskuksen YVA:sta antamaa perusteltua päätelmää, mutta toimii itsenäisenä ympäristöviranomaisen lausuntona.

Hankkeen kuvaus ja sijainti suhteessa Natura-alueeseen

Kustavin kalankasvatustilasto sijaitsee Kustavin kunnan Isokarin länsipuolelle, ulkomerialueelle. Hanketta suunnitellaan tuotantovaiheessa olevien kalojen jatkokasvatukseen. Hankealue sijoittuu Pohjanlahden Selkämeren eteläosaan, avomerialueelle, lähelle Ahvenanmaan aluevesiä. Hankealue on yleistä vesialuetta, jota Metsähallitus hallinnoi.

Hanke on osa Metsähallituksen, Suomen ympäristökeskuksen ja Luonnonvarakeskuksen Kalavaltio-hanke nimistä tutkimus- ja kehittämishanketta, jonka tarkoituksena on löytää valtion vesialueelle kalankasvatukseen soveltuvia alueita. Kalavaltiohankkeen tarkoituksena on kotimaisen kalantuotannon lisääminen ja valtion merialueiden hyötykäyttö elintarviketuotantoon. Mahdolliset kalankasvatustilastoille soveltuvat alueet, kuten Kustavin Isokarin länsipuolinen merialue on alustavasti tunnistettu kalankasvatukseen soveltuvaksi FINFARMGIS-analyysillä. YVA-menettelyn ja Etelä-Suomen aluehallintoviraston kalankasvatustilastolle haettavan ympäristöluvan jälkeen hanke on hankkeesta vastaavan esityksen mukaan tarkoitus kilpailuttaa, joten

varsinaisen kalankasvatustalouden toiminnan toteuttaja on jatkossa yksityinen taho.

YVA-menettelyä varten on muodostettu Kustavin kalankasvatustalouden hankkeessa kaksi sijainniltaan eroavaa päävaihtoehtoa: vaihtoehto VE1 pohjoinen ja vaihtoehto VE2 eteläinen. Molemmat vaihtoehdot sijaitsevat Isokarin saaren länsipuolella ja molempien kalankasvatustalouksien pinta-ala on noin 1 km² ja niissä molemmissa voi olla 2–20 verkkoallasta. Verkkoallasalueiden yhteiskoko on enintään 150 m x 400 m (6 ha) ja syvyys enintään 25 m. Vaihtoehto VE3 kuvaa tilannetta, jossa sekä pohjoinen, että eteläinen kalankasvatustalouden alue on käytössä.

Hankkeen alavaihtoehdot kuvaavat kalantuotannon vuosittaista lisäkasvuarviota (tonnia/vuosi). Jokaisessa päävaihtoehdossa on kolme alavaihtoehtoa.

Hankevaihtoehtojen lisäksi on esitetty hankkeen toteuttamatta jättämistä kuvaava vaihtoehto VE 0. Yhteensä erilaisia hankevaihtoehtoja on yhdeksän kappaletta.

Taulukko 1. Kalankasvatustalouden vaihtoehdot. (Ramboll Finland Oy, 2023).

Sijaintivaihtoehto	Sijainti	Lisäkasvuvaihtoehto	Lisäkasvuarvio (t/v)
VE1	Pohjoinen	a	250
		b	498
		c	926
VE2	Etelä	a	250
		b	498
		c	926
VE3	Pohjoinen ja Etelä	a	250 + 250
		b	498 + 498
		c	926 + 926
VE0	Hanketta ei toteuteta		

Sijaintivaihtoehtojen läheisyydessä (1,5–6 km) sijaitsee kolme Natura 2000 -verkostoon kuuluvaa aluetta, Uudenkaupungin saaristo (FI0200072), Seksmiilarin saaristo (FI02000152) sekä Södra Sandbäck (FI1400030). Natura-arviointi koskee kaikkia kolmea Natura-alueetta ja on laadittu kaikista hankevaihtoehdoista (VE1, VE2 ja VE3) sekä näiden lisäkasvuvaihtoehdoista (a, b ja c).

Arviointivelvollisuus syntyy luonnonsuojelulain (1096/1996) 65 §:n nojalla, mikäli hanke tai suunnitelma todennäköisesti merkittävästi heikentää Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja.

Arvioinnissa esitetyt kalankasvatustalouden hankkeen vaikutukset

Arvioinnissa esitetyt kalankasvatushankkeen vaikutukset Natura-alueiden suojeluperusteisiin

Uudenkaupungin saariston Natura-alue on sisällytetty Suomen Natura 2000 verkostoon luonto- ja lintudirektiivin mukaisena kohteena. Natura-alueen suojeluperusteena on 23 luontotyyppiä, joista kaksi on merellisiä ja kuusi rantojen luontotyyppiä. Loput luontotyypit ovat terrestrisiä. Suojeluperustelajeja on 33, joista lintuja 30. Lintujen lisäksi suojeluperustelajeja ovat harmaahylje, itämerennorppa ja liito-orava. Lintulajeista 22 on merilintuja tai kahlaajia. Natura-alueen suojeluperustelajeina on lisäksi kaksi salaiseksi määrättyä lajia, jotka ovat merikotka ja sääksi. Hankkeen mahdolliset vaikutukset kohdistuvat lähinnä merellisiin luontotyypeihin Riutat (1170) ja Rannikon laguunit (1150), linnustoon sekä merinisäkkäisiin.

Seksmiilarin saariston Natura-alue on puolestaan sisällytetty Suomen Natura 2000 verkostoon lintudirektiivin mukaisena kohteena. Suojeluperustelajina ovat 44 lintulajia, jotka sisältävät myös salaiseksi määrätty merikotkan ja sääksen.

Södra Sandbäckin Natura-alue on taas sisällytetty Suomen Natura 2000 verkostoon luontodirektiivin mukaisena kohteena. Arvioitaviksi tulevat siten hankkeen vaikutukset Södra Sandbäckin alueella esiintyviin luontodirektiivin mukaisiin luontotyypeihin ja luontodirektiivin liitteen II lajeihin. Natura-alueen suojeluperusteena on kaksi luontotyyppiä, Riutat (1170) ja Ulkosaariston luodot ja saaret (1620) sekä yksi suojeluperustelaji, harmaahylje. Hankkeen mahdolliset vaikutukset kohdistuvat Riutat-luontotyyppiin sekä harmaahylkeeseen.

Arvioinnissa todetaan, että mahdollinen vaikutus arvioitaviin kaikkien kolmen Natura-alueiden luontotyypeihin tapahtuisi ravinnelisäyksen aiheuttaman rehevöitymisen vuoksi. Arvioinnin perusteella vaikutusta ei kuitenkaan tapahtuisi, koska suojeluperusteina olevat luontotyypit sijaitsevat kaukana kalankasvatustiluksista ja laitospaikat sijaitsevat avoimissa paikoissa, joissa virtausolosuhteet ovat hyvät.

Kahden Natura-alueen suojeluperusteina olevien lintulajien osalta mahdollinen vaikutus muodostuisi välillisesti ravinnelisäyksen rehevyyttä lisäävän vaikutuksen kautta. Ravintokohteiden määrä voi vähentyä ja saalistus vaikeutua veden näkösyvyyden pienemisen myötä. Arviointi kohdistettiin Natura-alueiden suojeluperusteista olleisiin lintuihin, jotka saalistavat merellä, koska muihin lintulajeihin ei arvioitu voivan kohdistuvan vaikutuksia. Arvioinnissa katsottiin, että kalankasvatushanke ei millään toteutusvaihtoehdolla suoraan tai välillisesti aiheuta sellaista rehevöitymistä tai liettymistä, jolla olisi vaikutuksia lintujen ravinnonsaantiin.

Kahden Natura-alueen suojeluperusteina olevien merinisäkkäiden osalta arvioinnissa katsottiin vaikutuksia mahdollisesti muodostuvan yksilöihin fyysisesti sekä suoraan tai välillisesti lisääntymiseen, ravinnonsaantiin ja lepäilyalueisiin. Fyysiset vaikutukset tapahtuisivat lähinnä metsästyksen kautta, koska kalankasvatustilat houkuttelevat hylkeitä ja metsästyksellä pyritään minimoimaan hylkeiden aiheuttamat vahingot kalankasvatustoiminnalle, metsästyskiintiön puitteissa. Välilliset vaikutukset arvioidaan puolestaan johtuvan mahdollisista ravintoverkon kohdistuvista rehevöitymisvaikutuksista. Arvioinnissa katsotaan kuitenkin, että merinisäkkäisiin kohdistuvat vaikutukset ovat vähäisiä, koska metsästys kohdistuu yksittäisiin hylkeisiin ja kalankasvatushankkeen ei katsota aiheuttavan sellaista rehevöitymistä, jolla olisi välillisiä vaikutuksia hylkeisiin.

Arvioinnissa esitetyt kalankasvatushankkeen vaikutukset Natura-alueiden eheyteen

Vaikutuksia Natura-alueiden eheyteen tai koskemattomuuteen ei arvioinnin mukaan kohdistu millekään kolmesta Natura-alueesta, koska kalankasvatushankkeen hankealueet sijaitsevat kaukana Natura-alueista ja lisäkuormituksen vaikutuksen ovat korkeintaan hyvin vähäisiä tai pieniä.

Arvioinnissa esitetyt kalankasvatushankkeen yhteisvaikutukset Natura-alueiden suojeluperusteisiin

Uudenkaupungin saariston Natura-alueen ja Södra Sandbäckin Natura-alueen suhteen arvioinnissa ei tunnistettu sellaisia hankkeita tai suunnitelmia, joiden osalta olisi syytä arvioida yhteisvaikutuksia kyseisten Natura-alueiden kanssa. Seksmiilarin saariston Natura-alueen suhteen tunnistettiin kuitenkin, että mahdollisia yhteisvaikutuksia voisi esiintyä Loukeenkarin kalankasvatustilan kanssa. Arvioinnissa katsottiin kuitenkin, että kalankasvatustiloiden vaikutusalueet eivät ole päällekkäisiä, eivätkä siten kielteisiä yhteisvaikutuksia voi esiintyä Seksmiilarin saariston Natura-alueen suojeluperusteena oleviin lintulajeihin.

Arvioinnissa esitetyt kalankasvatushankkeen haitallisten vaikutusten lieventämistoimenpiteet

Kalankasvatustilan merkittävin vaikutus ravinnekuormitusta voidaan lieventää käyttämällä nykyaikaisia rehuja sekä nk. Itämerirehua, jossa rehu kierrättää Itämeressä jo olevia ravinteita, eikä mereen päädy uutta ravinnekuormitusta. Linnustolle haitallisia vaikutuksia voidaan lieventää välttämällä ylimääräistä ihmistoimintaa sekä välttämällä käyttämästä turhaa valaistusta hankealueella. Lintujen takertumisriskiä voidaan puolestaan pienentää verkkojen materiaalivalinnoilla. Hylkeille haitallisia vaikutuksia voidaan puolestaan lieventää hyljekarkottimilla, koska iso osa hylkeistä välttää epämiellyttävältä tuntuvaa ääntä.

Lisäksi arvioinnissa nostetaan esille, että vaikutusten lieventämisessä on myös merkittävässä roolissa sijainninhjaus, jossa vesiviljelyä pyritään ohjaamaan alueille, jotka ovat vesiviljelyn vaikutukset ympäristö- ja luontoarvot huomioiden, toiminnalle suotuisia. Kyseisen kalankasvatushankkeen hankealueet ovat paikoiltaan sijainninhjauksen mukaisesti suotuisia.

Varsinais-Suomen ELY-keskuksen lausunto

Yleistä

ELY-keskuksen Ympäristö- ja luonnonvarat vastuualue on tutustunut saamaansa Natura-arviointiin (Ramboll Finland Oy 17.5.2023) sekä liitteinä oleviin lajitaulukkoihin (2023).

Arviointi on tehty pääsääntöisesti huolella ja siinä on hyödynnetty YVA-menettelyä varten laadittuja mallinnuksia ja vaikutusten arviointeja sekä Metsähallituksen linnustoseurannan aineistoja. Lisäksi arvioinnissa on käytetty viimeisintä valtioneuvoston hyväksymää Natura 2000-verkostoon liittyvää tietojen tarkistusta (VN päätös 5.12.2018).

Kalankasvatushankkeen vaikutus ympäristöön ja Natura-alueiden suojeluperusteena oleviin luontotyyppeihin ja lajeihin perustuu ensisijaisesti kasvatuksen aiheuttamaan ravinnekuormitukseen. Kuormituksen leviämisen ja vaikutusten arvioinnin apuna käytettiin FICOS-mallinnusta, jonka avulla pyrittiin arvioimaan, onko toiminnalla vaikutusta alueen vesimuodostuman tilaan ja sitä kautta suoraan suojeluperusteena oleviin luontotyyppeihin tai välillisesti suojeluperustelajeihin.

Natura-arvioinnissa on käyty läpi vaikutusten merkittävyyttä Uudenkaupungin saariston (FI0200072), Seksmiilarin saariston (FI02000152) sekä Södra Sandbäckin (FI1400030) Natura-alueiden suojeluperusteina oleviin luontoarvoihin. Tulokset on esitetty selkeästi arvioinnissa sekä liitteenä olevissa liitteissä.

Laaditun Natura-arvioinnin asianmukaisuus

Natura-arvioinnin tarkoituksena on objektiivisesti ja aukottomasti osoittaa onko suunnitellulla toiminnalla, tässä yhteydessä kalankasvatustoiminnalla esitetyin vaihtoehdoin, nähtävissä olevia merkittävästi heikentäviä vaikutuksia Natura-alueiden suojeluperustelajeihin ja/tai -luontotyyppeihin ja sitä kautta alueen koskemattomuuteen. Asianmukaisuuden käsitettä avataan tarkemmin mm. tuomiossa Komissio vastaan Italia C-304/05.

Euroopan komission luontodirektiivin tulkintaohjeen (3.2 Soveltamisala) mukaan merkittävään heikentämiseen liittyy myös ennaltaehkäisy

periaate. Edelleen: ”*Luontotyyppin tai lajin elinympäristön heikentymiseen ei sovelleta vaatimusta siitä, että heikentymisen tulisi vaikuttaa merkittävästi direktiivin tavoitteisiin – heikentymistä on yksinkertaisesti kerta kaikkiaan vältettävä*”. Ohjeen mukaan merkittävyyden käsite on tulkittava objektiivisesti. Joukko erikseen vähäisiä vaikutuksia voi synnyttää yhdessä merkittävän vaikutuksen. Edelleen yhteisvaikutuksia koskien: ”*Silloin, kun määritetään todennäköisiä merkittäviä vaikutuksia, olisi käsiteltävänä olevan suunnitelman tai hankkeen arvioinnin aikana tarkasteltava myös muiden suunnitelmien ja/tai hankkeiden yhdistelmiä kumulatiivisten vaikutusten huomioon ottamiseksi. Yhteisvaikutusta koskevaa säännöstä sovelletaan muihin suunnitelmiin tai hankkeisiin, jotka on jo toteutettu tai hyväksytty mutta vielä kesken tai joita on tosiasiallisesti ehdotettu.*”

ELY-keskus nostaa yhtenä merkittävimpänä raportissa esitettynä heikkoutena esille vesimuodostuman nykyisen hyvää huonomman tilan, tilan kehityssuunnan ja niiden jättämisen huomiotta arvioitaessa toiminnan ympäristöllisiä yhteisvaikutuksia. Vesimuodostuman tila on merkittävä tekijä arvioitaessa toiminnan välillisiä vaikutuksia suojelun perusteena oleviin lajeihin ja luontotyyppeihin. Arvioinnissa ei ole riittävästi huomioitu merialueiden nykytilaa ja nähtävissä olevaa kehitystä huonompaan suuntaan. Tällöin paikallinenkin heikentävä vaikutus voi kokonaisuuden kannalta olla merkittävä.

Arvioinnissa on vaikutusten suuruutta arvioitu luontotyyppien kohdalla pinta-alana ja lajien kohdalla lajirunsauteen liittyvinä vaikutuksina, jotka on luokiteltu viisiportaisella asteikolla. Vaikutusten merkittävyyttä arvioitaessa on puolestaan huomioitu vaikutuksen suuruus, laatu, kohteen luonnontilaisuus ja edustavuus. Lisäksi on huomioitu luontotyyppien ja lajien suojelun taso sekä Natura-alueiden suojelutavoitteet. Tätä arviointia varten on hyödynnetty neliportaista asteikkoa.

ELY-keskus katsoo, että arvioinnissa vaikutusten suuruutta ja merkittävyyttä ei ole myöskään arvioitu asianmukaisesti, koska arvioinnissa esitetyt asteikot eivät tunnista oikeuskäytäntöä eivätkö komission ohjeistusta riittävästi. Niissä ei esim. erotella ollenkaan ensisijaisesti suojeltaviin luontoarvoihin kohdistuvien heikennyksen merkittävyyden alhaista kynnystä (EUT:n päätös C-258/11 vuodelta 2013, ei voitu hyväksyä hanketta, josta aiheutui pysyvää ja korjaamatonta vähenemään ensisijaisesti suojeltuun luontotyyppiin, vaikka vähenemä oli vain 1,7 % luontotyyppin esiintymästä ko. Natura-alueella. Luontotyyppiä hävisi 1,47 ha 85 hehtaarista). Viisiportainen asteikko ei tunnista em. merkittävän heikennyksen kynnyksen mataluutta. Asteikon mukaan 0,5-10 % heikentävä vaikutus on lievä, kun taas päätöksessä C-258/11 tulkinta on ollut, että hanketta ei voi hyväksyä 1,7 % vaikutuksella. Asteikon käyttökelpoisuutta voidaan tästä

syystä kyseenalaistaa. Lisäksi on kyseenalaista, onko viisiportaisen asteikon asteikot tarkoituksenmukaisia, kun niitä ei ole perusteltu lainkaan tai tehty viittauksia julkaisuihin.

Neliportaisen asteikon asianmukaisuutta voidaan myös kyseenalaistaa, sillä luokittelu ei ole laadittu ensisijaisesti luontodirektiivin tulkinnan lähtökohdista, vaikka käytettävät käsitteet eheys ja merkittävyys ovat keskeisiä luontodirektiivissä. Asteikosta ei esim. selviä, milloin vaikutuksen suuruus on sellainen, että se aiheuttaa luonnonsuojelulain tarkoittamaa merkittävää heikentymistä.

Kyseiset asteikot eivät siis ole tarpeeksi ajantasaisia ja asianmukaisia vaikutusten suuruuden ja merkittävyyden arviointiin. Arvioinnin tulisi enemmän perustua komission tuoreisiin ohjeistuksiin (2018 ja 2021) sekä tuomioistuinratkaisuihin. Lisäksi olisi toivottavaa, että kun asteikkoja on esitetty käytettäväksi arvioinnissa, niin niitä myös käytetään. Nyt arvioinnissa käytetään muutamaaan otteeseen sanaa vähäinen, vaikka tätä ei ole käytetty asteikoissa.

Lisäksi ELY-keskus nostaa esille ja viittaa YVA-menettelyn perusteltuun päätelmään, että taustakuormituksen osalta laskelmissa on käytetty väärää lukemia fosforin ja typen osalta. Virhe johtaa siihen, että todellisuudessa kalankasvatushankkeen kuormitus on korkeampi suhteessa tulevaan taustakuormitukseen, verrattuna siihen mitä nyt on arvioitu. Tämä on selkeä puute arvioinnin asianmukaisuuden näkökulmasta.

Johtopäätökset Natura-arvioinnista

ELY-keskus toteaa, tutustuttuaan Natura-arviointiin, että arvioinnissa on tunnistettu Uudenkaupungin saariston, Seksmiilarin saariston sekä Södra Sandbäckin Natura-alueiden keskeiset luontoarvot, joihin kalankasvatustoiminnalla voi olla vaikutuksia.

Arvioinnin mukaan kalankasvatustoiminnalla on lähinnä vaikutuksia Natura-alueiden luontoarvoihin ravinnelisäyksen kautta, joko suoraan luontotyyppeihin tai välillisesti linnustolle, ravintoverkon muutoksien kautta. Suoria vaikutuksia merinisäkkäille ja linnustolle ei ole juuri todettu. Ravinnelisäyksen merkitys on todettu olevan vähäinen Uudenkaupungin saariston, Seksmiilarin saariston Natura-alueeseen sekä lisäykselle ei olisi merkitystä Södra Sandbäckin Natura-alueeseen.

ELY-keskus katsoo kuitenkin, että jää epäselväksi miten vähäinen ravinnelisäys vaikuttaa Natura-alueiden luontoarvoihin. Onko vähäinen sama asia, kun viisiportaisessa asteikossa esitetty lievä, joka tarkoittaa, että heikentävä vaikutus kohdistuisi 0,5-10 % Natura-alueisiin. Jos näin on, ei 10 % vaikutusta voida pitää vähäisenä, kun ei ole tarkemmin

tarkasteltu minkälainen vaikutus on kyseessä. Arvioinnissa ei ole lainkaan tarkasteltu tai arvioitu Natura-alueiden suojeluperusteena olevien luontotyyppeiden herkkyyttä arvioituille ravinnelisäyksille. Kuitenkin arvioinnissa todetaan, että kyseisille luontotyypeille vaikutukset tapahtuvat ravinnelisäysten myötä, eli ne ovat herkkiä ravinnemuutoksille. Perustelut vähäisille vaikutuksille perustuvat arvioinnissa hankealueiden avoimuudella ja hyvälle virtausolosuhteille, mutta kun tästä huolimatta arvioidaan ravinnelisäystä tapahtuvan Uudenkaupungin saariston, Seksmiilarin saariston Natura-alueilla, tulisi tarkemmin arvioida miten tämä ravinnelisäys vaikuttaa kyseisten Natura-alueiden suojeluperusteisiin. Kun näin ei ole tehty, katsoo ELY-keskus, ettei kyseisten Natura-alueiden suojeluperusteena olevia luontoarvoja merkittäviä heikentäviä vaikutuksia voida luotettavasti poissulkea.

YVA-selostuksen liitteessä 3 on toki nostettu esille herkkyyden kriteerejä, mutta kriteerit tulisi olla mukana myös erillisessä Natura-arvioinnissa. Lisäksi on kyseenalaista mihin liitteen 3 kriteerit perustuvat, kun niitä ei ole perusteltu lainkaan.

Yhteisvaikutusten osalta arvioinnissa on arvioitu, että Uudenkaupungin saariston ja Södra Sandbäckin Natura-alueiden suhteen ei esiinny muita hankkeita, joiden osalta olisi arvioitava yhteisvaikutuksia. Arvioinnissa on kuitenkin arvioitu yhteisvaikutuksia Loukeenkariin kalankasvatustiloksen kanssa Seksmiilarin saariston Natura-alueen osalta. Siinä arviointi on tehty varovaisperiaatteen nojalla Loukeenkariin laajennushankkeeseen, jonka käsittely on kesken. Arvioinnissa katsotaan, että koska nyt kyseessä olevan kalankasvatushankkeen ja Loukeenkariin laajennushankkeen vaikutusalueet eivät ole alueellisesti päällekkäisiä millään suunnitellulla lisäkasvuvaihtoehdolla, eivät kalankasvatushankkeet aiheuta kielteisiä yhteisvaikutuksia Seksmiilarin saaristo Natura-alueen suojeluperusteisiin.

ELY-keskus toteaa, että yhteisvaikutukset tulisi arvioida suhteessa Natura-alueeseen, eikä kalankasvatustoiminnan vaikutusalueeseen. On tarpeen tunnistaa eri toimintojen vaikutukset Natura-alueeseen sekä punnita miten nämä toiminnot yhteisesti vaikuttavat Natura-alueen suojeluperusteena oleviin luontoarvoihin. Tästä syystä ELY-keskus katsoo, että yhteisvaikutuksia on arvioitu puutteellisesti Uudenkaupungin saariston ja Seksmiilarin saariston Natura-alueiden suhteen. Molempien Natura-alueiden alueella sekä niiden läheisyydessä esiintyy esimerkiksi useampi kalankasvatustila, joilla saattaa olla vaikutusta Natura-alueiden suojeluperusteena oleviin luontoarvoihin. Täten näiden vaikutuksia yhdessä nyt kyseessä olevan kalankasvatushankkeen kanssa tulisi arvioida yhteisvaikutuksina. Kun näin ei ole tehty, katsoo ELY-keskus, ettei kyseisten Natura-alueiden

suojeluperusteena olevia luontoarvoja merkittäviä heikentäviä yhteisvaikutuksia voida luotettavasti poissulkea.

Lisäksi ELY-keskuksen näkemys Loukeenkarin laajennushankkeesta on ollut, että se voi vaarantaa Seksmiilarin saaristo Natura-alueen suojeluperusteena olevia luontoarvoja. Joten jos hanke toteutuu sellaisenaan, pienikin lisäkuormitus nyt arvioitavasta hankkeesta voi merkittävästi heikentää kyseisen Natura-alueen suojeluperusteena olevia luontoarvoja, vaikka hankkeiden vaikutusalueet eivät olekaan päällekkäisiä.

Yhteisvaikutusten suhteen olisi myös ollut tarpeen arvioida vaikutuksia taustakuormituksen kanssa. Arvioinnissa todetaan, että vesimuodostuman kuormitus ja rehevöityminen johtuu suurelta osin ravinnehuuhtomasta. Koska taustakuormituksella on myös vaikutusta Natura-alueisiin, tulisi arvioida kestäkö Natura-alueet, ilman että merkittäviä heikentäviä vaikutuksia tapahtuu, kalankasvatushankkeesta johtuvan ravinnelisäyksen, jo olemassa olevan taustakuormituksen lisäksi. YVA-selostuksessa on myös nostettu esille, että ravinnehuuhtoma vesimuodostumaan todennäköisesti lisääntyy ilmastonmuutoksen takia, joten tämäkin olisi ollut tarpeen huomioida varovaisuusperiaatteeseen nojaten.

Taustakuormituksen huomioimisessa tulisi myös arvioida vesimuodostuman nykyinen tila ja miten toiminta mahdollisesti vaikuttaa vesimuodostuman nykyiseen hyvää huonompaan tilaan. Vesimuodostuman tila on merkittävä tekijä arvioitaessa vaikutuksia suojeluperusteena oleviin lajeihin ja luontotyyppeihin. Komission tulkintaohjeissa (6 artikla 2 kohta, 3.2 soveltamisala): *”Jäsenvaltioiden edellytetään toteuttavan kaikki tarpeelliset toimet sen varmistamiseksi, että heikentymistä tai merkittäviä häiriöitä ei tapahdu. Se edellyttää luontotyyppien ja lajien elinympäristöjen heikentymisen estämistä, olipa kyseessä ihmisen aiheuttama tai ennakoitavissa oleva luonnollinen heikentyminen.”*

Edelleen tulkintaohjeissa 3.5.1 todetaan: Luontotyyppien ja lajien elinympäristöjen heikentyminen: *”Heikentymisellä tarkoitetaan mitä tahansa luontotyyppiin (tai elinympäristöön) vaikuttavaa huononemista. Jäsenvaltion on otettava huomioon kaikki vaikutukset, jotka kohdistuvat ympäristöön (tilaan, veteen maaperään, ilmaan), jossa asianomaiset luontotyypit (tai elinympäristöt) sijaitsevat. Jos näiden vaikutusten tuloksena luontotyypin (tai elinympäristön) suojeluparametrit (edustavuus, pinta-ala, suojeluaste) huononevat aiemmasta, heikentymistä voidaan katsoa tapahtuneen.”*

Lisäksi ELY-keskus toteaa, että toiminnan vaikutuksia punnitessa oleellista on koskemattomuuden käsite, joka koskee niin

suojeluperusteena olevia lajeja kuin myös luontotyyppiä. Koskemattomuutta käsitellään komission uusimmassa menetelmäohjeessa (s. 51 alkaen): *"Alueen koskemattomuus" liittyy näin ollen alueen suojelutavoitteisiin, keskeisiin luonnonpiirteisiin sekä ekologiseen rakenteeseen ja toimintaan. Jos ehdotettu suunnitelman tai hanke ei vaaranna alueen suojelutavoitteiden toteutumista (erikseen ja yhdessä muiden suunnitelmien tai hankkeiden kanssa), alueen koskemattomuuteen ei katsota kohdistuvan kielteisiä vaikutuksia".* Edelleen: *"Alueen "koskemattomuus" koskee myös tärkeimpiä ekologisia prosesseja ja tekijöitä, jotka ylläpitävät lajien ja luontotyyppien pitkäaikaista esiintymistä Natura 2000-alueella. Tämä kuuluu yleensä alueen suojelutavoitteiden piiriin (esimerkiksi luontotyypin laadun parantamiseksi tai lajin levinneisyysalueen laajentamiseksi alueella). Näiden tekijöiden heikentyminen voi vaarantaa näiden tavoitteiden saavuttamisen ja vaikuttaa haitallisesti, vaikka vaikutukset eivät kohdistuisi suoraan lajeihin tai luontotyyppeihin".* Lisäksi todetaan: *"...tai että alueen ekologinen rakenne, toiminta ja prosessit heikkenevät pitkäkestoisesti hankkeen tai suunnitelman vuoksi, voidaan päätellä, että suunnitelman tai hanke vaikuttaa haitallisesti alueen koskemattomuuteen".* Tähän perustuen ELY-keskus katsoo, että paikallinenkin ravinnekuormitus yhdistettynä vesimuodostuman hyvää huonompaan tilaan vaikuttaa alueen koskemattomuuteen negatiivisesti. Lisääntyvä paikallinenkin ravinnekuormitus vaikuttaa pitkällä aikavälillä vesialueen koskemattomuuden osatekijöihin (mm. lajit, luontotyypit, ekologinen kokonaisuus) ja toipuminen takaisin lähtötilanteeseen tapahtuu hyvin pitkällä aikavälillä.

Lisäksi ELY-keskus nostaa vielä esille, että haitallisten vaikutusten lieventämistoimenpiteisiin liittyen, arvioinnissa on todettu, että hyljekarkottimilla voidaan lieventää kalankasvatukseen sekä hylkeisiin kohdistuvia vaikutuksia. Karkottimien vaikutus todetaan rajoittuvan kasvatusaltaiden välittömään läheisyyteen. Arvioinnissa on kuitenkin ristiriitaisuuksia YVA-selostuksen kanssa, jossa todetaan, että karkottimien vaikutusalue voi olla merkittävästi isompi. Tästä syystä ELY-keskus yhtyykin jo YVA-selostuksessa huomioituun asiaan, jossa todetaan, että varovaisuusperiaatetta noudattaen olisi hyvä tutkia karkottimien vaikutuksia merialueella ennen laitteiden mahdollista laajempaa käyttöönottoa. Samalla ELY-keskus katsoo, että kyseinen ristiriitaisuus on puute Natura-arvioinnissa.

Edellä mainittujen asioiden nojaten **ELY-keskus katsoo, ettei toiminnan mahdollisesti Uudenkaupungin saariston (FI0200072) ja Seksmiilarin saariston (FI02000152) Natura-alueiden suojeluperusteena olevia luontoarvoja merkittäviä heikentäviä vaikutuksia ole luotettavasti poissuljettu missään hankevaihtoehdossa kyseisessä Natura-arvioinnissa.** Södra

Sandbäckin (FI1400030) Natura-alueen osalta ELY-keskus katsoo, että vaikutukset Natura-alueen suojeluperusteena oleviin luontoarvoihin ovat todennäköisesti lievemmät, mutta taustakuormituksen virhelaskelmien takia myös Södra Sandbäckin alueella merkittävästi heikentävien vaikutusten poissulkuun liittyy epävarmuutta.

Ylitarkastaja

Salli Uljas

Ylitarkastaja

Jens Skog

Tämä asiakirja VARELY/4698/2023 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument VARELY/4698/2023 har godkänts elektroniskt

Hyväksyjä Uljas Salli 21.11.2023 14:39

Esittelijä Skog Jens 21.11.2023 13:47